

בבא מציעא ל"ו

ר' ירמיה א' פעמים ששניהם בחטאת
ע' ששניהם באשם
הגמרא דנה במי ששאל פרה מחברו והשכירה
לאחר, ונאנסה. אמר רבי ירמיה, יש פעמים שגם
השוכר וגם השואל נשבעו לשקר ולא כפרו ממון, והם חייבים קרבן חטאת הבא
על שבועת ביטוי. פעמים ששניהם באשם, כשנשבעו לשקר והרויחו ממון על ידי
שבועת שקר והם חייבים קרבן אשם. פעמים שהשוכר בחטאת והשואל באשם.
פעמים שהשוכר באשם והשואל בחטאת. כיון שעל כפירת ממון חייבים אשם.
ועל ביטוי שפתים חייבים חטאת.

פעמים ששניהם בחטאת כשמתה
כדרכה וא' שנאנסה
1. פעמים ששניהם בחטאת, כשהפרה מתה כדרכה
ושניהם אמרו שהיא נאנסה ונשבעו על כך. גם
השוכר שפטור בשניהם, וגם השואל שחייב בשניהם מביאים קרבן חטאת. 2.
פעמים ששניהם באשם, כשנגנבה ושניהם אמרו שמתה מחמת מלאכה. גם
השוכר וגם השואל כפרו בממון, ונפטרו מתשלומים על ידי שבועת שקר, ושניהם
מביאים קרבן אשם. 3. פעמים שהשוכר בחטאת והשואל באשם כשמתה כדרכה,
ושניהם אמרו שמתה מחמת מלאכה ונשבעו. השוכר שפטור בשניהם מביא חטאת
והשואל שפטור במתה מחמת מלאכה וחייב במתה כדרכה מביא אשם. 4. ופעמים
שהשוכר באשם והשואל בחטאת כשנגנבה, והם אמרו שמתה כדרכה. השוכר
שפטור במתה כדרכה וחייב בגניבה ואבדה⁶³, מביא אשם, והשואל שבין כך חייב
בשניהם, מביא חטאת.

והחידוש בדבר, שלא אומרים כרבי אמי⁶⁴ שאמר שלומדים מהכתוב: "נָפַשׁ כִּי
תִשָּׁבַע לְבַטָּא בְשִׁפְתָיו" תשבע מעצמה, שכל שבועה שהדיינים משביעים אין
חייבים עליה משום שבועת ביטוי.

שומר שמסר לשומר רב א' פטור מפני
שמסרה לבן דעת
אמר רב, שומר שמסר לשומר, פטור⁶⁵ מכל מה
שהיה נפטר אם הוא עצמו היה שומרה. ורבי יוחנן
אמר, חייב אפילו באונסין. ואמר אביי, שלטעמו של רב לא רק שומר חנם שמסר
לשומר שכר שהעלה את שמירתו לשמירה מעולה יותר פטור. אלא גם שומר שכר
שמסר לשומר חנם וגרע בשמירתו פטור, מפני שמסרה לבן דעת. ולטעמו של רבי
יוחנן לא רק שומר שכר שמסר לשומר חנם וגרע בשמירתו חייב. אלא גם שומר
חנם שמסר לשומר שכר והעלה את שמירתו חייב, מפני שבעלים יאמר לו אין

63 מכאן אפשר להוכיח ששוכר כשומר שכר. תוס'.

64 היה אפשר לומר לאפוקי משמואל שא' ששבועת ביטוי אינה אלא ביכול להיות להבא. תוס'.

65 אפי' שבגיטין אמרו שאם אמר טול הימנה חפץ לא ישלחנו ביד אחר, בשביל מה שהדבר אסור לא חייב לשלם.
תוס'.

רצוני שיהיה פקדוני ביד אחר⁶⁶.

דברי רב נלמדו מכלל המעשה באותם גננים ואמר רב חסדא, רב לא אמר במפורש ששומר ורב פטר מפני שהיו מפקידים אצלה שמסר לשומר פטור, אלא הדבר נלמד מכלל

מה שרב הורה. שהיה מעשה בגננים, שהיו מפקידים כל יום את האתים שלהם אצל זקנה אחת. יום אחד הפקידום אצל אחד מהם, ושמע קול של שמחה והלך והפקידם אצל אותה סבתא, ונגנבו. וכשבאו לפני רב, פטר אותו. מי שראה חשב, שרב פטרו משום ששומר שמסר לשומר פטור. אבל רב פטר אותו מפני שהם עצמם היו מפקידים אצלה, ואינם יכולים לומר, אין רצוני שיהיה פקדוני ביד אחר.

השוכר פרה מחב' והשאיילה כשנתן רשות להשאיילה לדעתו

רבי אמי שנה את דברי רבי יוחנן רבו, ששומר שמסר לשומר חייב. הקשה לו רבי אבא בר ממל ממה ששנינו, השוכר פרה מחברו והשאיילה לאחר ומתה כדרכה, ישבע השוכר שמתה כדרכה, והשואל משלם לשוכר. ואם אומרים אין רצוני שיהיה פקדוני ביד אחר, השוכר חייב באונסיה? אמר לו רבי אמי, המשנה מדברת כשהבעלים נתנו לשוכר רשות להשאיילה. שאל אותו, אם כך השואל חייב לשלם לבעלים? אמר לו, שהבעלים אמרו לו לדעתך, אם אתה רוצה להשאיילה אין אנו מפקידים.

כל המפקיד על דעת אשתו ובניו מפקיד

הקשה רמי בר חמא ממה ששנינו במשנה לקמן, המפקיד מעות אצל חברו, צררן והפשילן לאחריו, מסרן לבנו ולבתו הקטנים, ונעל בפניהם שלא כראוי חייב, שלא שמר כדרך השומרים. אבל אם מסר לבניו הגדולים, פטור. ומדוע שלא יאמר לו אין רצוני שיהיה פקדוני ביד אחר? אמר רבא, כל המפקיד מפקיד על דעת שהנפקד ימסור לאשתו ובניו. ואמרו נהרדעי, שמוכח שבגדולים פטור רק מפני שהם בניו, ממה ששנינו מסרם לבנו ובתו הקטנים חייב, אבל לגדולים פטור. אבל כשמסר לאחרים, חייב גם בגדולים⁶⁷.

אמר רבא, להלכה שומר שמסר לשומר חייב, לא רק בשומר שכר שמסר לשומר חנם, אלא גם בשומר חנם שמסר לשומר שכר. מפני שאומר לו, אתה נאמן לי

66 אין לפרש שחייב לר"י לפי אביי מפני ששינה מדעת המפקיד ולכן יתחייב אפ' באונסין שהיו ראויים לבוא אצל השומר הראשון. שא"כ מה הקשה אביי לרבא שר' אמי יאמר לרב אבא מ"ה מה לי הכא ומה לי התם. כיון ששינה מדעתו חייב אפ' באונסים שהיו באים אפ' ברשותו ולכן היה צריך לומר שהשאייל מדעת הבעלים. אלא הוא כמו שפירש לו שאם ישנה מדעתו יהיה כאילו פשע בה. וחייב בכל האונסים שאפשר לתלות שלא היו קורים ברשותו. כגון לומר שהבלו של אותו הבית הרגה. ואפ' למ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב הוא רק כמו צריפא דאורבני שיתכן שאם לא היה פושע בתחילה לא היה קורה האונס של גניבה. וכן מוכח בפ' האומנין בשוכר פרה להוליכה בהר והוליכה בבקעה והוחלקה פטור הוחמה חייב. ולמ"ד תחילתו בפשיעה וסופו באונס חייב מדוע יהיה פטור בהוחלקה. אלא משום שאפ' אם היה מוליכה בהר כל שכן שהיתה מחליקה. תוס'.

67 תוס' הקשו שיהיה קשה מכאן לרב. וי"ל שנקט בניו לומר שלא נאמר שהוא מפקיד גם על דעת בניו הקטנים. או שנקט בניו הקטנים ולא נקט סתם קטנים לדייק שבניו הגדולים הוא כדרך השומרים, אבל אסור למסור לגדולים אחרים. תוס'.

בשבועה, הוא אינו נאמן לי בשבועה⁶⁸.

פשע ויצאה לאגם ומתה כדרכה אביי אמר אביי משמו של רבה, פשע בה, ולאחר מכן יצאה לאגם ומתה כדרכה, חייב. רבא אמר, פטור.

אביי משם רבה אמר חייב, וכל דיין שאינו דן כך אינו דייין. ולא רק למי שאמר שומר שבתחילה פשע בשמירה, אולם לבסוף החפץ ניזוק באונס חייב. אלא גם למי שאמר שפטור, כאן יהיה חייב, מפני שאומרים שההבל של האגם הרגה, מפני שאפשר לומר שאם לא היתה יוצאת לא היתה מתה והיא מתה בפשיעה⁶⁹. רבא אמר משמו של רבה פטור. וכל דיין שאינו דן כך, אינו דייין. שלא רק למי שאמר תחילתו בפשיעה וסופו באונס פטור, אלא גם למי שאמר שחייב מודה כאן שפטור, מפני שאומרים מלאך המוות היה הורגה בין ברפת ובין באגם. אבל בצריפא דאורבני, למרות שאין דרך הגנבים לחפש בצריף כזה, הרי אם היה שם את הכספים בקרקע הם לא היו נגנבים.

ואביי מודה, שאם חזרה לבית הבעלים ומתה פטור, שהרי אי אפשר לומר שההבל של הבקעה הרגה. ורבא מודה, שאם הגנב גנבה באגם ומתה כדרכה בבית הגנב חייב, מפני שאם מלאך המוות לא היה הורגה, היתה נשארת בבית הגנב. והחיוב בא על שעת הגניבה.

אביי הקשה מדוע ר' אמי לא תירץ מלאך המוות מה לי הכא מה לי התם הקשה אביי לרבא, והרי רבי אבא בר ממל הקשה לרבי אמי על דברי רבי יוחנן מהמשנה. ורבי אמי תירץ לו שהבעלים נתנו לו רשות להשאל. שרבי אמי יאמר לו שהשוכר פטור משום, מלאך המוות מה לי כאן מה לי שם? אמר לו רבא, אפשר להקשות את קושיית רבי אבא בר ממל רק לדברין שאמרת ששומר שמסר לשומר חייב לרבי יוחנן משום, אין רצוני שיהיה פקדוני ביד אחר⁷⁰. אבל לדברי שהוא חייב משום שיאמר לו אתה מהימן לי בשבועה, קושיית רבי אבא בר ממל אינה קשה כלל. שהרי השוכר עצמו הוא שנשבע שמתה כדרכה ולא השואל.

העלה לראשי צוקים ומתה חייב מתה כדרכה הקשה רמי בר חמא ממה ששנינו, העלה פטור העל' למרעה שמן נפ' חייב היה לו לתקפה לראשי צוקין ונפלה ומתה אינו אונס וחייב. אבל אם מתה כדרכה בראש הצוק, הוא אונס ופטור. מדוע לא יאמר לו שהאור של ההר הרג אותה, או העייפות מהעליה במעלה ההר הרגה אותה? עונה הגמרא, שם העלה למרעה שמן וטוב. ודרך הרועים להעלות לשם את הבהמות⁷¹. ואומרת

68 והיכן שהשומר הראשון יכול להשבע על האונס או שהיו עדים פטור ואפ' מסר לחש"ו ומתה ברשותם כיון שהיתה מתה אפ' בבית השומר הראשון, שמלאך המוות מה לי הכא מה לי התם. ורבא סובר שזה טעמו של ר"י. והתוס' כתבו שהלכה כרבא ולא כר"ח שפסק כאביי. תוס'.

69 רש"י.

70 ורבי אמי תירץ לו מה שהיה נוח לו לתרץ. רש"י.

71 רש"י, ותוס' כתבו שלא פשע בהעלאתה.

הגמרא שאם נפלה חייב, מפני שהיה צריך לתקפה ולהחזיקה בכח כדרך הרועים. שואלת הגמרא מהרישא, עלתה לראשי צוקין ומתה הרי זה אונס ופטור?⁷² עונה הגמרא, מדובר כשהבהמה תקפתו ועלתה, ותקפתו וירדה.

72 אבל לפי רבא שאמר מ"ה מה לי הכא מה לי התם לא צריך להעמיד במרעה שמן וטוב. וכשהעלה לראשי צוקין ונפלה חייב משום ההעלאה אפ' שנפלה בע"כ. וברישא מדובר שתקפתו ועלתה תקפתו וירדה. אבל לאביי שלא פשע בהעלאה וחייב משום שפשע בנפילה, שהיה יכול לתקפה, קשה מדוע ברישא פטור. שהרי מסתבר שנפלה ברישא הוא כמו נפלה בסיפא. ומתרצים שנפלה ברישא בשתקפתו וירדה כמו שתקפתו ועלתה. ואינה דומה לנפילה של הסיפא. וי"ל שאם לא העלה למרעה שמן וטוב הוא פושע כיון שאין צורך בהעלאה, כיון שיש לחשוש שמא ישכח ולא ישמרנה. תוס'.

